

Nr 322.

Av herr **Björnsson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av generalpoststyrelsen m. m.

I proposition nr 208 har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående omorganisation av generalpoststyrelsen m. m. Kungl. Maj:ts proposition är i huvudsak byggd på ett av generalpoststyrelsen avgivet förslag i ämnet. Såsom ett på verksledningens eget initiativ tillkommet besparingsförslag måste sistnämnda förslag anses vara särskilt beaktansvärt. Enligt vad styrelsen meddelat, skulle förslaget genomförande medföra indragning av omkring 45 befattningar i olika tjänstegrader i generalpoststyrelsen och vid postdirektionerna. Denna beskrining av personalen framträder desto skarpare som, så vitt känt, emot styrelsens och postdirektionernas nuvarande organisation icke framställts anmärkningar för överorganisation. Genom de föreslagna indragningarna skulle, trots inrättandet i övre Norrland av en ny postdirektion — varom även Kungl. Maj:t hemställt i propositionen — kostnaderna för postverkets central- och distriktsförvaltningar minskas med inemot 400,000 kronor för år.

Mot förslaget har från personalhåll inom postverket riktats en skarp kritik. Man vill sålunda göra gällande, att generalpoststyrelsen räknat med en alltför fåtalig personal i de högre tjänstegraderna samt föreslagit placering av befattningar i lägre lönegrad än liknande befattningar i andra verk. Även om dessa påståenden i viss mån kunna vara föranledda av personalens lätt förklarliga oro inför den minskning i de redan nu sparsamma befordringsmöjligheterna, som ett genomförande av styrelsens förslag skulle innebära, måste det å andra sidan erkännas, att man vid en granskning av styrelsens förslag får ett bestämt intryck av, att styrelsen icke upptagit flera befattningar och icke räknat med högre lönegradsplacering än som ansetts oundgängligen nödvändig. Förslaget synes med andra ord hava uppgjorts utan någon som helst prutmán. Ansvaret för att omorganisationen skall kunna genomföras utan att postverkets förmåga att fylla sina uppgifter äventyras vilar givetvis på generalpoststyrelsen. Det synes emellertid med hänsyn härtill vara av vikt, att styrelsen för de mera krävande göromålen verkligen erhåller de befattningar, som styrelsen anser nödvändiga.

Kungl. Maj:ts proposition avviker visserligen icke i några väsentliga stycken från generalpoststyrelsens förslag. Det torde därför icke föreligga

någon fara för, att ett antagande av Kungl. Maj:ts proposition skulle äventyra omorganisationens genomförande och ernående av de besparingar, som generalpoststyrelsens förslag avser att vinna. I propositionen föreslås emellertid en lägre placering av vissa befattningar än vad generalpoststyrelsen ifrågasatt. Ur ekonomisk synpunkt sett är skillnaden mellan styrelsens förslag och Kungl. Maj:ts proposition synnerligen obetydlig. De nedsättningar i lönegrader, som av Kungl. Maj:t föreslagits, skulle medföra en ytterligare årlig besparing i postverkets förvaltningskostnader med endast omkring 2,500 kronor. Då generalpoststyrelsen själv av eget initiativ föreslagit så långt gående besparningar i förvaltningsapparaten, att den årliga besparingen kan räknas i hundratusentals kronor, torde inga skäl av statsekonomisk art kunna anföras mot ett godkännande av generalpoststyrelsens förslag i dess helhet. Icke heller ur principiell synpunkt torde några verkliga skäl kunna anföras däremot. Visserligen förutsätter generalpoststyrelsens förslag inrättande av befattningar i styrelsen i 22:dra lönegraden, i vilken hittills icke några befattningar i styrelsen, men väl i distrikts- och lokalförvaltningarna, varit inordnade. Mot detta förslag göres i propositionen ingen principiell invändning och även i propositionen föreslås vissa befattningar i denna lönegrad. Om sålunda varken statsekonomiska eller principiella skäl kunna anföras mot generalpoststyrelsens förslag, synes man icke utan synnerligen starka skäl böra frångå detsamma. Det må nämligen icke förbises, att, då en verksstyrelse själv velat göra betydande minskningar i sina förvaltningskostnader, men dess förslag, hur långt gående det än må vara, blir föremål för ytterligare besparningar, följderna lätt nog kan bli en viss benägenhet hos vederbörande statsmyndigheter att icke själva gå så långt det kan anses möjligt och rimligt, då Kungl. Maj:t — och kanske även riksdagen — under alla förhållanden kan antagas komma att göra ytterligare nedskärningar. Är man övertygad om att vederbörande verksstyrelse själv föreslagit de inskränkningar, som anses lämpligen kunna genomföras, synas alla skäl tala för, att verksstyrelsens förslag följes.

Vad styrelsens förslag beträffar, torde de nyss återgivna siffrorna utvisande antalet indragna befattningar och det belopp, som skulle insparas, tydligt ådagalägga, att styrelsen icke räknat med möjligheten av ytterligare besparningar i organisationen.

Kungl. Maj:ts proposition avviker så till vida från generalpoststyrelsens förslag, som Kungl. Maj:t i 22:dra lönegraden upptagit antalet förste kontrollörer till 14 mot av generalpoststyrelsen föreslagna 18 samt att Kungl. Maj:t föreslagit slopande av den i 21:a lönegraden nu befintliga registratorstjänsten, om vars bibehållande generalpoststyrelsen hemställt.

Av de befattningar i 22:dra lönegraden, om vilka generalpoststyrelsen hemställt men som icke upptagits i den kungl. propositionen, äro tre avsedda att placeras å avdelningar, som skulle intaga en i vissa avseenden självständig ställning i förhållande till de byråer, till vilka de skulle höra,

nämligen å trafikavdelningen, å ombudsmannens expedition samt å reklimationskontoret. Cheferna för dessa avdelningar, vilka skulle i betydlig mån åläggas föredragningskyldighet i de till avdelningen hörande ärendena, skulle, vad beträffar trafikavdelningen och ombudsmannens expedition, placeras i 28:de lönegraden, medan föreståndaren för reklimationskontoret skulle inordnas i 26:e lönegraden.

Då dessa befattningshavare skulle komma att i stor utsträckning vara upptagna med föredragningar, har generalpoststyrelsen ansett, att dessas närmaste män komma att åläggas mera kvalificerade göromål än vad motsvarande tjänstemän för närvarande handlägga — i viss utsträckning göromål, som i allmänhet ankomma på sådana sekreterare, som äro placerade i 24:e lönegraden — varför deras placering i 22:a lönegraden ingalunda ansetts vara för hög. För min del måste jag ansluta mig till denna uppfattning.

Jag övergår nu att i korthet beröra de olika befattningar, som nu äro i fråga.

I avsikt att åstadkomma en minskning i chefens för första byrån för *Första byrån.* närvarande alltför stora arbetsbörda — omfattande såväl personal- som trafikärendena — har styrelsen föreslagit, att handläggningen av trafikärendena skall till väsentlig del överlåtas på en byrådirektör, som skulle överflyttas från den nuvarande andra byrån, där befattningen på grund av en ändrad fördelning av arbetsuppgifterna mellan byråerna skulle kunna undvaras. Mot styrelsens förslag om en ändrad disposition av byrådirektörsbefattningen har Kungl. Maj:t icke rest någon invändning. Enligt generalpoststyrelsens förslag skulle emellertid byrådirektörens närmaste man placeras i 22:a lönegraden och benämnas förste kontrollör. Propositionen upptager här en notariebefattning i 21:a lönegraden.

Om denna befattning gäller vad ovan sagts om närmaste man till föreståndare för avdelning inom byrå. Frågan om en lämplig handläggning av trafikärendena inom generalpoststyrelsen är av gammalt datum. Redan år 1918 föreslog Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen inrättandet i styrelsen av en särskild trafikbyrå, ett förslag, som emellertid icke vann riksdagens bifall. Då nu styrelsen finner sig kunna avstå från kravet på en särskild byrå för trafikärendena, vilka i stället föreslås handlagda under de enklare former, som byrådirektörsinstitutionen innebär, vill det synas som om det icke finnes skäl att frångå styrelsens förslag. Vad som särskilt synes mig tala till förmån för generalpoststyrelsens förslag i denna del är den sedan några år tillbaka alltmer ökade användningen av motorfordon för postbefordringen, en utveckling, som säkerligen kommer att även för framtiden göra sig starkt gällande och medföra betydande omläggningar av postbefordringen, samt utvecklingen av lufttrafiken, som alltmer börjar inverka på postbefordringen. Enligt vad generalpoststyrelsen meddelat i sitt förslag till Kungl. Maj:t komma vidare rätt vittgående

ändringar att företagas i fråga om handläggningen av frågor avseende postbefordringen å landsbygden, vilka frågor komma att i stor utsträckning avlyftas från postdirektörerna och läggas på postmästarna, varigenom kravet på övervakande från styrelsens sida kommer att ökas. Med hänsyn till dessa förhållanden synes det uppenbart, att på byrådirektörens å trafikavdelningen närmaste man bör kunna ställas jämförelsevis stora fordringar och att hans placering i 22:dra lönegraden på den grund icke kan anses för hög.

Hos *ombudsmannen*, som genom den ändrade fördelningen av ärendena skulle få en annan ställning i organisationen än hittills — i samband varmed hans benämning skulle ändras till byrådirektör och ombudsman — skulle enligt generalpoststyrelsens förslag såsom biträde anställas en tjänsteman i 22:a lönegraden under benämning förste kontrollör. Kungl. Maj:t föreslår på i propositionen angivna skäl, att befattningen, som med nuvarande organisation är inordnad i 21:a lönegraden, skall tills vidare bibehållas i denna lönegrad. I detta avseende har generalpoststyrelsen framhållit bland annat, att på grund av de föreliggande arbetsuppgifternas nuvarande omfattning en uppdelning av arbetet redan nu måste verkställas mellan ombudsmannen och hans biträde, att sistnämnda tjänsteman måste äga samma juridiska utbildning som ombudsmannen, att han i stor utsträckning har att företräda generalpoststyrelsen vid rättegångar och anställa förhör med postpersonal i disciplinära frågor samt att ombudsmannens avdelning genom den starka utvecklingen av postsparbanken och postgirorörelsen fått sina arbetsuppgifter beträffande dessa rörelsegrenar — granskning av säkerhetshandlingar och dylikt — väsentligt utökade.

Enligt min mening hava starka skäl förebringats av generalpoststyrelsen för nu ifrågavarande tjänstemans placering i en högre grad än den 21:a. Vad föredragande departementschefen anfört för bibehållande tills vidare av ifrågavarande befattning i 21:a lönegraden, nämligen att det vid organisationens genomförande sannolikt skulle erfordras ytterligare en biträdande arbetskraft på ombudsmannens expedition, synes mig icke böra föranleda uppskov med befattningens placering i högre lönegrad än den 21:a. Den väntade ökningen i arbetsmängden torde visserligen kunna föranleda inrättande av ytterligare en befattning, men densamma torde kunna givas placering i någon av de lönegrader, inom vilka Kungl. Maj:t äger bestämma antalet. Frågan om placering i lönegrad synes mig dessutom principiellt böra bedömas med hänsyn till arbetets kvalitet, medan kvantiteten som regel icke bör i detta avseende tillmätas avgörande betydelse.

Tredje byrån.

Enligt propositionen skulle i samband med omorganisationen reklama-tions- och ersättningsärendena överflyttas från den nuvarande fjärde byrån till tredje byrån. Den närmaste handläggningen av dessa ärenden skulle ankomma på föreståndaren för reklamationskontoret. Detta kontor, som

förestås av en förste aktuarie (24:e lönegraden), har för närvarande sina arbetsuppgifter begränsade till utredning i frågor om bortkomna eller skadade försändelser, medan de ersättningsärenden, till vilka reklamationer i vissa fall giva upphov, handläggas av byråchefen eller sekreteraren å nuvarande fjärde byrån, vilka allt efter ärendenas art själva avgöra desamma eller föredraga dem i styrelsen. Efter omorganisationens genomförande skulle ersättningsärendena, i den mån de icke vore av beskaffenhet att böra handläggas av chefen för tredje byrån — till självständigt avgörande eller till föredragning i styrelsen — handläggas av föreståndaren för reklamatjonskontoret.

För att övertaga reklamatjonskontorets sålunda utvidgade arbetsuppgifter skulle sekreterarebefattningen å nuvarande fjärde byrån överflyttas till reklamatjonskontoret. Mot den av generalpoststyrelsen sålunda föreslagna anordningen har i propositionen icke rests någon invändning. Föreståndarens för kontoret närmaste man skulle enligt generalpoststyrelsens förslag placeras i 22:a lönegraden med benämningen förste kontrollör, under det att i propositionen denna befattning skulle såsom notariatjänst vara inordnad i 21:a lönegraden.

Enligt organisationsplanen skulle reklamatjonskontoret komma att intaga en i viss mån självständig ställning inom vederbörande byrå. Föreståndaren för kontoret skulle komma att handlägga en hel del ärenden, som nu behandlas av chefen för fjärde byrån, och så gott som samtliga de ärenden, som handläggas av sekreteraren å samma byrå. Han torde därigenom komma att i så stor utsträckning syssla med ersättningsfrågor, att ledningen av utredningsarbetet i de mångfaldiga och ofta ömtåliga reklamatjonsärendena skulle komma att i allmänhet utövas av hans närmaste man. I realiteten innebär nämligen generalpoststyrelsens förslag, att ledningen av sistnämnda arbete, som nu handhaves av en förste aktuarie (24:e lönegraden) skulle överflyttas på en förste kontrollör (22:a lönegraden). Redan styrelsens förslag innebär sålunda en sänkning av ifrågavarande befattning från 24:e till 22:a lönegraden. Att sänka ifrågavarande befattning ytterligare ett steg, torde i betraktande av beskaffenheten av de arbetsuppgifter, som tjänstens innehavare skulle få sig ålagda, icke vara motiverat. Då detta kontor har att handlägga utredningen i reklamatjons- och ersättningsärenden jämväl i förbindelse med utlandet, måste innehavaren av denna tjänst äga, utom goda språkkunskaper, en grundlig kändedom om de internationella postavtalens bestämmelser om posternas behandling och om postförvaltningarnas ansvarighet. Enligt vad jag erfarit är en grundlig och insiktsfull utredning i reklamatjonsärendena av desto större vikt, som det ofta är genom reklamatjonskontorets åtgöranden, som oegentliga manipulationer med postförsändelser kunna upptäckas och beivras. Redan sistnämnda omständighet synes vara av sådan betydelse, att ifrågavarande befattning icke bör givas en allt för låg tjänstegrad.

Fjärde byrån. Beträffande den personal, som skulle tillhöra den blivande fjärde byrån, har generalpoststyrelsen föreslagit utbyte av befattningen såsom intendent vid postverkets huvudkassa, för närvarande placerad i 24:e lönegraden, mot en förste kontrollörsbefattning (22:a lönegraden), i samband varmed befattningen såsom kassakontrollant, för närvarande en revisors- och bokhållarebefattning i 21:a lönegraden, skulle sänkas till en kontrollörsbefattning i 20:e lönegraden. Förslaget om sänkning av dessa befattningar är motiverat med att i samband med omorganisationen huvudkassan icke längre skulle hava samma befattning med stämpelväsendet som för närvarande. Under åberopande av förhållandena vid de andra kommunikationsverken har lönenämnden föreslagit utbyte av den nuvarande intendentsbefattningen vid huvudkassan mot en befattning, huvudkassör i 21:a lönegraden, och utbyte av nämnda revisors- och bokhållarebefattning mot en förste postassistentbefattning (17:e lönegraden). Till detta förslag har föredragande departementschefen anslutit sig.

Det torde vara allmänt känt, att postverket vid sidan av den egentliga posttjänsten bedriver en mångsidig uppbördsverksamhet. Denna verksamhet utövar givetvis inflytande även på postverkets huvudkassa. Då postverket därtill — bortsett från de betalningar, som betingas av de olika postverkens ömsesidiga medverkan i befordringen av postförsändelser — bedriver en omfattande förmedling av betalningar mellan Sverige och främmande länder, en verksamhet, som icke lär utövas av de övriga kommunikationsverken, torde förhållandena vid dessa verk icke utan vidare kunna läggas till grund för bestämmandet av de lönegrader, i vilka ifrågasvarande befattningar hos generalpoststyrelsen böra inordnas. Efter vad jag inhämtat förekomma vid postverkets huvudkassa stora direkta utbetalningar, varjämte kassans redan tidigare stora omsättning under senare år betydligt ökats genom postgiroverksamheten och postsparbankens starka utveckling. För min del finner jag generalpoststyrelsen hava förebringat fullt bärkraftiga skäl för ifrågasvarande befattningars placering i 22:a respektive 20:e lönegraden.

Registratorsbefattningen. Den nuvarande registratorsbefattningen hos generalpoststyrelsen tillhör 21:a lönegraden. Då befattningen för närvarande icke anses vara fullt utnyttjad — arbetsuppgifterna begränsa sig till öppnande av den till styrelsen ingående posten och densammans fördelning på byråer samt tillhandahållande åt allmänheten av handlingar, meddelande av vissa upplysningar o. d. — har generalpoststyrelsen föreslagit, att befattningen även skulle få till åliggande att handhava styrelsens arkiv och bibliotek, där den närmaste ledningen för närvarande utövas av en tjänsteman i förste postassistents lönegrad (17:e lönegraden). Styrelsens förslag i denna del innebär således indragning av sistnämnda befattning under det att registratorsbefattningen med hänsyn till det sålunda utvidgade arbetsområdet fortfarande skulle vara placerad i 21:a lönegraden. Föredragande departements-

chefen har ansett, att för ändamålet icke erfordras högre befattning än i 20:e lönegraden. I Kungl. Maj:ts proposition har registratorbefattningen i enlighet härmed slopats.

Om det varit generalpoststyrelsens avsikt att med registratorns hittillsvarande arbetsuppgifter kvarhålla hans befattning i 21:a lönegraden, torde någon invändning mot befattningens nedflyttning i lönegrad icke kunna göras. Registratorn skulle emellertid få sina åligganden utökade med de arbetsuppgifter, som sammanhånga med föreståndarskapet för generalpoststyrelsens arkiv och bibliotek. Generalpoststyrelsen har framhållit, att dess arkiv omfattar åtskilliga arkivalier av högt värde från tidigare skeden i postverkets historia. Dessa arkivalier kräva givetvis vård och tillsyn av en härför kompetent tjänsteman. Under sådana förhållanden torde registratorbefattningen icke böra inordnas i en allt för låg tjänstegrad.

Enligt propositionen skulle befattningen registrator utgå ur tjänsteförteckningen. Lämpligheten härav synes kunna starkt ifrågasättas. Sedan länge har benämningen registrator ingått i allmänna medvetandet såsom angivande en befattning, vars innehavare har att tillhandahålla allmänheten — och pressen — de handlingar, som skola hållas tillgängliga för allmänheten. Till honom hänvänder sig ofta allmänheten för erhållande av vissa upplysningar, t. ex. i vilken ordning infordrade anbud skola avgivas eller besvär över styrelsens beslut anföras. Med hänsyn härtill torde, alldeles oberoende av frågan om lönegradsplacering, den befattningshavare, som fullgör nu nämnda åligganden, fortfarande komma att i praktiken benämnas registrator. I tjänsteförteckningen finnes i 20:e lönegraden beträffande postverket icke upptagen någon benämning, som lämpar sig för ifrågasättande befattning. Det synes därför som om, därest befattningen registrator i 21:a lönegraden strykes, befattningen borde i stället införas i 20:e lönegraden.

Såvitt jag har kunnat finna, är emellertid befattningens bibehållande i 21:a lönegraden väl motiverad.

De jämkningar i Kungl. Maj:ts förslag, som jag här ovan ifrågasatt och vilkas godkännande skulle innebära antagande av generalpoststyrelsens i skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 oktober 1926 framlagda förslag i organisationsfrågan, innebära en viss ökning i avlöningskostnaderna vid jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag. Såsom förut framhållits inskränker sig ökningen emellertid till endast omkring 2,500 kronor för år, ett belopp, som måste anses vara av förhållandevis ringa betydelse, om man tar i betraktande de betydande besparingar, som generalpoststyrelsens förslag avser att vinna.

Under återopande av vad sålunda anförts tillåter jag mig hemställa, att riksdagen ville, med godkännande i övrigt av Kungl. Maj:ts proposition nr 208 angående omorganisation av generalpoststyrelsen m. m., besluta

att antalet av följande befattningar vid postverket skall
från och med den 1 juli 1927 utgöra
förste kontrollörer 18,
registrator 1.

Stockholm den 24 mars 1927.

Edv. Björnsson.